

LITURGICKÉ KNIHY

MISÁL - Obsahuje všetky modlitby svätej omše. Sú zoradené v poradí jednotlivých častí svätej omše a liturgického roka (prihliadajúc na účelnosť). Kvôli správnej orientácii v misáli je vhodné naštudovať si úvod a príslušné rubriky.

LEKCIONÁR - Obsahuje čítania zo Starého aj Nového zákona a žalmy. Názov pochádza z latinského slova lectio = čítanie. Má šesť dielov, v ktorých sú čítania na jednotlivé liturgické obdobia, slávnosti, sviatky a spomienky.

KNIHA MODLITIEB VERIACICH - Obsahuje prosby na svätú omšu. Prosby veriacich sa nachádzajú aj v zadnej časti misála. V knihe modlitieb veriacich sú však zostavené na rôzne príležitosti.

KANCIONÁL - Obsahuje piesne, ktoré spievame pri bohoslužbách. Názov pochádza z latinského slova cantus = spev.

BOHOSLUŽOBNÉ PREDMETY

KALICH - je zhotovený z ušľachtilých materiálov, najčastejšie je pozlátený.

KALICHOVÁ PATÉNA - prikrýva sa ňou kalich a dáva sa na ňu veľká hostia.

PURIFIKATÓRIUM - ručník na utieranie kalicha a patény. Má vyšitý krížik.

PALA - štvorec z pevnej látky, potiahnutý ozdobnou látkou. Kladie sa na kalich (chráni pred padnutím nečistoty do kalicha).

KORPORÁL - štvorec z bieleho plátna s rozmermi asi 40 x 40 cm. Na rozprestretý korporál sa kladie kalich, miska s hostiami, cibórium alebo monštrancia. Rozkladá sa v strede oltára krížikom k sebe. Spôsob rozkladania je naznačený na obrázku.

KALICHOVÉ VÉLUM - štvorcová prikrývka na kalich. Má mať rovnakú farbu ako ornát.

MISKA NA HOSTIE - vkladá sa do nej chlieb (malé hostie), ktorý sa vo svätej omši premieňa na Kristovo telo.

PATÉNA K SVÄTÉMU PRIJÍMANIU - plochá tácka. Má zabrániť prípadnému pádu hostie na zem.

AMPULKY (konvičky) - sklenené alebo kovové nádoby na víno alebo vodu. Niekedy majú označenie: **V** = víno, **A** = voda (z latinského slova aqua, čo znamená voda).

MANUTERGIIUM - LAVABO - ručník na utieranie rúk kňaza po umytí. Väčšinou sa kladie na ampulky. Krížik má mať vyšitý na okraji alebo vôbec (purifikatórium ho má mať v strede).

KADIDELNICA - kovová nádobka na uhlie, do ktorej sa sype kadidlo. Visí na "ret'aziach" a používa sa pri slávnostných svätých omšiach a požehnaniach.

LOŽKA - kovová nádobka s lyžičkou na kadidlo (tymián).

ASPERGIL - nádobka na svätenú vodu s kropáčom, ktorým sa kropí ľud, alebo sa používa pri iných požehnaniach.

CIBÓRIUM - veľký kalich s viečkom. Uchováva sa v ňom premenené hostie vo svätostánku.

CIBÓRIOVÉ VÉLUM - ozdobná prikrývka, ktorou sa môže prikryť cibórium vo svätostánku.

MONŠTRANCIA - umelecky zhotovená a pozlátená schránka, do ktorej sa vkladá veľká premenená hostia. Používa sa na vystavenie Sviatosti Oltárnej k poklone a pri sviatostnom požehnaní.

PYXIS (PYXIDA) - schránka, v ktorej sa uchováva veľká premenená hostia do monštrancie.

Na slúženie svätej omše je potrebné pripraviť na **ABAK (ABAKUS)**: kalich s veľkou hostiou, korporálom, purifikatóriom a palou (môže byť prikrytý vélom príslušnej liturgickej farby), tácku (podnos) s ampulkami naplnenými vínom a vodou, manutergium, misku s chlebom na premenenie (ak je to potrebné).

LITURGICKÉ OBLEČENIE KŇAZA

HUMERÁL - Oblieka si ho kňaz na ramená a okolo krku pod albu. Ak je alba pri krku upravená, humerál sa nemusí používať.

ŠTÓLA - Je znakom kňazskej služby. Nosí ju diakon, kňaz a biskup. Je to stuha, pás látky, ktorý splýva diakonovi z ľavého ramena na pravý bok, kňazovi a biskupovi splýva cez obe ramená dole.

ORNÁT - Vrchný liturgický odev kňaza a biskupa, ktorý nosia pri svätej omši.

SUPERPELÍCIA - Biela košeľ a so širokými rukávami a hranatým výrezom okolo krku.

CINGULUM - Povraz alebo pás, ktorým sa podväzuje, alebo prepáše alba okolo pásu.

ALBA - Dlhá biela tunika, ktorá siaha po členky.

REVERENDA (KLERIKA) - Čierny odev siahajúci až po členky.

HABIT - Rehoľný odev. Každá rehoľ a má svoj typický odev.

DALMATIKA - Liturgický odev diakona pri svätej omši. Podobá sa ornátu, ale má rukávy.

ROCHETA - Košeľ a so širokými rukávami bez hranatého výrezu, pri krku stiahnutá.

PLUVIÁL - Dlhý ozdobný plášť, niekedy s kapucňou. Môže sa používať pri procesiách, sprievodoch, požehnaniach a rôznych obradoch.

VÉLUM NA POŽEHNANIE - Široký ozdobný pruh látky, ktorý zakrýva ramená a ruky kňaza pri požehnaní Najsvätejšou sviatosťou.

BIRET - Hranatá pokrývka hlavy s tromi výstupkami a strapcom. Kňaz používa čierny, biskup fialový a kardinál červený, bez strapca.

LITURGICKÉ OBLEČENIE MINIŠTRANTA

Najčastejšie sa používa sukňa (kamža), golier a superpelícia. Miništrant však môže mať oblečenú aj albu, prepásanú cingulom liturgickej farby.

GOLIER - Oblieka sa na ramená pod superpelíciu.

SUKŇA (KAMŽA) - Dlhá sukňa, ktorá siaha až po členky.

ALBA - Dlhá biela tunika siahajúca až po členky.

SUPERPELÍCIA - Biela košeľ a so širokými rukávmi a hranatým výrezom okolo krku.

LITURGICKÁ SYMBOLIKA

CHLIEB - Chlieb, prinášaný na oltár, je znamením ľudskej práce, dobrých skutkov, ktoré dávame Bohu na obetu. Vznikol z mnohých zŕn. My, aj keď je nás veľa, máme byť všetci jedno a obetovať sa.

VÍNO - Omšové víno sa vyrába z hrozna. Po lisovaní sa nechá vykvasiť. Musí byť prirodzené, bez cukru a iných prísad. Vo svätej omši symbolizuje bolesť, utrpenie. Premieňa sa na Kristovu krv. Keď prinášame víno na oltár, máme s ním obetovať i naše trápenia a ťažkosti.

VÍNO A KVAPKY VODY - Pri príprave darov kňaz do kalicha s vínom pridáva pár kvapiek vody. To znamená, že k Ježišovej obeti chceme pridať i seba. Voda sa zmieša s vínom tak, že sa nedajú rozdeliť. Aj my chceme byť tak pevne spojení s Kristom.

VODA - Dáva život a očisťuje. Pri krste znamená: Boh odpúšťa hriechy a dáva milosť posväcujúcu. Keď miništrant leje kňazovi vodu na ruky, kňaz sa modlí: "Pane, zmy zo mňa moju vinu a očisť ma od hriechu." Vyjadruje to očistenie od hriechov. (I v Starom zákone sa kňazi pred obetou očisťovali.)

SOL' - Má konzervačné účinky, chráni potraviny pred skazením. Môže sa pridať do svätenej vody. Sol' udržuje vodu čistou. Podobne aj Ježiš pôsobí v nás. Sol' ďalej dáva jedlu chuť a vzbudzuje smäd. Vo svätenej vode pripomína, že s Ježišom sa náš život neskazí a bude mať "správnu chuť", bude "vzbudzovať smäd" - dávať dobrý príklad.

KADIDLO - Keď sa zrnká vonného tymiánu nasypú na rozžeravené uhlie, vydávajú voňavý dym. Hore stúpajúci dym je symbolom našej modlitby, ktorá má byť pozorná a Bohu príjemná. V starej Rímskej ríši sa kadidlo zapalovalo pred dôležitými a vysokopostavenými osobami - stalo sa znamením úcty a klaňania. Kadidlo užívané pri svätej omši má slúžiť k Božej oslave, vyjadruje našu úctu a klaňanie sa Bohu.

OHEŇ, SVETLO SVIEC - Pripomína Pána Ježiša, ktorý o sebe povedal: "Ja som svetlo sveta." (Jn 7, 12)

POPOL - Popol je znamením pomínutelnosti, nič netrvá večne, iba Boh. Na Popolcovú stredu sa udeľuje popolec, ktorý má pochádzať zo spálených ratolestí z vlaňajšej Kvetnej nedele. Prijatím popolca človek dáva najavo, že si uvedomuje pomínutelnosť všetkého, že svoju jedínú istotu hľadá v Bohu.

OLEJ - Olej je znamením sily. V starom Ríme sa zápasníci natierali olejom, aby ľahšie vykĺzli nepriateľom z rúk. Plavci, ktorí majú stráviť dlhú dobu v studenej vode, natierajú sa olejom, aby lepšie odolávali chladnému prostrediu. V liturgii sa olej používa pri krste, birmovaní, sviatosti pomazania chorých a pri vysvätení kňazov. **Druhy olejov:** olej katechumenov (C), olej chorých (I), krizma (CH). Tieto oleje svätí biskup v katedrále na Zelený štvrtok dopoludnia. **Olej katechumenov** - Pomazanie katechumenov olejom

má byť znamením posily v boji so zlým duchom. **Olej chorých** - Pri udeľovaní sviatosti pomazania chorých sa používa olej nemocných (Oleum infirmorum). Olej má tiež liečivé účinky - tlmí bolesť. Sviatosť pomazania chorých posilňuje chorých na duši i na tele, mierni ich bolesť a úzkosť. **Krizma** - Je to olej, do ktorého sú primiešané voňavé prísady. U Izraelitov a iných vtedajších národov uvádzali kráľov do úradov tak, že ich pomazali olejom. Aj slovo "Kristus" pochádza z gréčtiny (Christos) a znamená "Pomazaný". (Po hebrejsky znie toto slovo "Mesiáš"). Pomazanie krizmou pri krste alebo birmovaní znamená prevzatie úlohy žiť podľa Ježiša, ktorý je naším Kráľom.

HLAS ZVONČEKA - Upozorňuje na niečo veľmi dôležité. Ohlasuje začiatok svätej omše. Pri pozdvíhaní nás upozorňuje, aby sme vzdali poctu prítomnému Kristovi na oltári.

ZVON - Zvon na kostolnej veži zvoláva ľudí na svätú omšu alebo k modlitbe.

KLEPÁČE (RAPKÁČE) - Používajú sa namiesto zvončekov na Zelený štvrtok a Veľký piatok. Ich zvuk je symbolom smútku nad Ježišovým utrpením a smrťou. Na Bielu sobotu večer už zasa znejú zvony - ohlasujú radosť z Kristovho vzkriesenia.

LITURGICKÉ FARBY

V danom liturgickom období zvyrazňujú jeho charakter. Sú to tieto farby:

BIELA - Farba radosti. Používa sa na sviatky Pána, Panny Márie, anjelov, vo vianočnom a veľkonočnom období a na sviatky svätých, ktorí nezomreli mučeníckou smrťou.

ČERVENÁ - Farba lásky, ohňa a krvi. Používa sa na Kvetnú nedeľu, Veľký piatok, sväto-dušné sviatky, na sviatky a spomienky mučeníkov.

ZELENÁ - Farba nádeje. Používa sa v nedele a všedné dni v období cez rok.

FIALOVÁ - Farba pokánia. Používa sa v Advente, v Pôste, pri omšiach za zomrelých a pri pohreboch.

ZLATÁ - Farba dôstojnosti, slávnosti, preto sa používa pri veľkých slávnostiach.

RUŽOVÁ - Vyjadruje radosť z príchodu Ježiša, z toho, že vykúpi ľudí. Používa sa len na 3. adventnú nedeľu a na 4. pôstnu nedeľu.